

Naša deca **Marsovci**

Piše: **Marina Perošević**,
senior biznis analitičar u
kompaniji Egzakta Advisory

Crvena planeta je vekovima bila predmet ljudske fascinacije. Postojanje života na nama najbližoj planeti prepliće se kroz razne naučnofantastične filmove i knjige. Istraživanje Marsa decenijama je bio cilj nacionalnih svemirskih programa. U poslednjim godinama možda najveću pažnju privlače istraživanja privatnih američkih kompanija. Jedna je „Virgin“, Ričarda Brensona, koja pored svemirskog turizma planira da svoje letelice pošalje i na Mars. Druga je „SpaceX“, Ilona Maska, zbog činjenice da godinama ulaže ogroman novac u svemirsku istraživanja, ali možda i više zbog izjava osnivača da je jedan od potencijalnih ciljeva ovakvih poduhvata kolonizacija Marsa, iako, po trenutnim naučnim istraživanjima, ova planeta ne poseduje ni približno dovoljno dobre uslove neophodne za život čoveka.

Istovremeno, u nekom naizgled paralelnom univerzumu, naša planeta je usred globalne klimatske krize – one koju je nemoguće ignorisati. Posledice klimatskih promena nisu više samo vidljive na papirima izveštaja raznih organizacija, već se mogu osetiti i na svojoj koži, s obzirom na to da prethodna

godina surovo pokazuje kako izgledaju posledice ljudske aktivnosti na svet. Zemljotres na Haitiju, požari u Grčkoj i Kaliforniji, poplave i oluje u Kini, poplave u zapadnoj Evropi, uragan Ida i poplave u SAD – samo su neki primeri klimatskih nepogoda koje su nas zadesile u 2021. godini.

Sa početkom perioda u znaku virusa kovid 19 i prisilne promene dotadašnjeg načina života, postali smo svedoci drastičnog smanjenja ispuštenog ugljen-dioksida u atmosferu, obnove vegetacije, pročišćenja vodenih površina. Ipak, sve je ukazivalo na to da je ovo samo privremeno i da se ne može očekivati da će svi višegodišnji ekološki problemi biti rešeni. Štaviše, zapažen je visok rast otpada usled masovne upotrebe jednokratnih maski i rukavica, panične kupovine ili kućne dostave hrane umotane u plastiku za jednokratnu upotrebu. Dok se globalna emisija ugljenika u 2020. godini smanjila za 5,8 odsto, njen rast od šest odsto u 2021. godini bio je najveći apsolutni rast još od 2010. godine. Obeshrabruju podaci da 91 odsto stanovništva živi u mestima gde kvalitet vazduha prelazi

ograničenja smernica Svetske zdravstvene organizacije, a da od posledica zagađenog vazduha godišnje umre 4,2 miliona ljudi (u Srbiji, u proseku, 6600).

Sada, kada konačno shvatamo da kod prirode niko nije pošteđen, održivost postaje sve važnije pitanje, posebno u poslovnom svetu. Rešavanje održivosti prioritet je u svim svetskim industrijama. Da bi sprečile najgore moguće klimatske scenarije, zemlje širom sveta obavezale su se prema Pariskom sporazumu, iz 2015. godine, da će se povećanje prosečne globalne temperature do kraja veka zadržati znatno ispod dva stepena u odnosu na predindustrijski period, a poželjno je da ne pređe 1,5 °C. U skladu sa Pariskim sporazumom, 2018. godine je predstavljen dugoročni plan o postizanju neutralnosti ugljenika do 2050. godine.

Međutim, da li su ove inicijative dovoljne i koliko se zemlje sveta, uključujući i Srbiju, stvarno bave ovim kompleksnim problemom koji preta da iz korena promeni dosadašnji način života i ugrozi opstanak na ovoj planeti? Na osnovu izveštaja „Climate change tracker“, koji je analizirao napredak za prethodnih pet

godina, s jedne strane se vidi pomak zato što je očekivanje do kraja veka povećanje temperature na 2,9 °C, za razliku od 2015. godine, kada su predviđanja bila na nivou 3,6 °C. Ipak, s druge strane, to nije ni blizu ciljane granice. Drugim rečima, postoji određena akcija, ali ona nije ni približno obimna niti brza koliko je to neophodno u ovom momentu. Upravo je ovo glavni zaključak i poslednjeg COP26, koji je prošle godine održan u Glazgovu.

Slična situacija se može preslikati na niži nivo, nivo pojedinačne kompanije. U našoj zemlji – za razliku od EU, gde je, od 2014. godine, obavezno izveštavanje o održivosti za kompanije koje zapošljavaju više od 500 radnika – sastavljanje ovakvog izveštaja je do prošle godine bilo na dobrovoljnoj osnovi. Opet, i sastavljanje ovakvih izveštaja ne treba da se sprovodi samo kako bi se ispunila zadata forma, čime izveštaj ostaje „mrtvo slovo na papiru“, već kao osnova za određivanje daljeg pravca delovanja. Iako trenutno možda deluje da je ovo jedna od gorućih tema, i dalje su retke organizacione strukture koje su osmišljene da tretiraju održivost kao značajno poslovno pitanje.

Potrebno je podići svest o pokretanju trenutne akcije na nivou i pojedinaca i kompanija, jer je uloga svih sektora u globalnoj agendi održivosti ključna za buduću generaciju. Još krajem 20. veka nastao je izraz „triple bottom line“, koji podrazumeva tri elementa: profit, ljude i planetu, tj. da održivo poslovanje donosi profit društveno odgovornima dok štiti upotrebu prirodnih resursa. Usmeravanje kompanije ka održivom poslovanju započinje upoznavanjem problema i razumevanjem toga koliko je važno unositi promene – kako za posao tako i za planetu.

Kao i u svakoj zajednici, tako i u poslovnim organizacijama – pokretač promena je sam vrh te zajednice/organizacije. Dakle, kompanijama su potrebni lideri koji mogu da uravnoteže pritisak kratkoročnih ciljeva i prioriteta sa dugoročnim ciljevima usredsređenim na poboljšanje društvenih i ekoloških pitanja. Održivost zahteva lidere koji bi mogli osmisliti pristupe, politike i programe kako bi podstakli održive prakse na društvenom i organizacionom nivou, kao i integrisanje održivog razvoja u strategiju i poslovni model kompanije. U suprotnom, ide se na štetu održivosti, čiji se napor umanjuju i ostaju bez stvarne posvećenosti i prioritizacije. Štaviše, prednosti održivog

**REŠAVANJE ODRŽIVOSTI
PRIORITET JE U SVIM SVETSKIM
INDUSTRIJAMA. DA BI SPREČILE
NAJGORE KLIMATSKE SCENARIJE,
ZEMLJE ŠIROM SVETA OBAVEZALE
SU SE PREMA PARISKOM
SPORAZUMU, IZ 2015. GODINE,
DA ĆE SE POVEĆANJE PROSEČNE
GLOBALNE TEMPERATURE DO
KRAJA VEKA ZADRŽATI ZNATNO
ISPOD DVA STEPENA U ODNOSU
NA PREDINDUSTRIJSKI PERIOD, A
POŽELJNO JE DA NE PREDE 1,5 °C**

liderstva su mnogobrojne. Održivo liderstvo je izvor konkurentskih prednosti, jer donosi mogućnosti organizacijama u obliku inovacija, stalnog napretka, održive konkurentске prednosti i dugoročnog uspeha. Održivo liderstvo povećava performanse organizacije smanjenjem troškova i povećanjem potencijalnih prihoda, zato što tržište prepoznaje da su ove kompanije manje rizične od drugih kompanija i u skladu s tim ih nagrađuje. Održivi lideri imaju proaktivan pristup, konstantno analiziraju okruženje kako bi pratili spoljne promene na tržištu i na taj način pravovremeno reagovali na očekivane izazove. Jedan od rezultata ovakvog poslovanja neizostavno je faktor pozitivnog marketinga. Mnoge kompanije dobijaju dodatne bodove na tržištu samo zato što promovišu ekološke i društveno odgovorne proizvode, prakse i vrednosti brenda.

Još jedna od ključnih uloga održivih lidera jeste uključivanje zaposlenih na svim nivoima organizacije. Prvo pravilo osnovnih principa ekonomije jeste da ljudi reaguju na podsticaje. Ulagati u edukaciju zaposlenih o održivosti, kao i u stvaranje sistema i procesa koji će im olakšati integrisanje održivosti u

poslovne odluke, od velike je važnosti u održivom liderstvu. Podsticanjem zaposlenih da aktivno učestvuju u procesu donošenja novih ideja – oni počinju da veruju da imaju svoju ulogu u organizaciji, pogotovu kada vide pozitivan uticaj ekonomski povraćaj na društvene i ekološke investicije u čijem stvaranju su učestvovali. Istovremeno, ovakve kompanije postaju prvi izbor mladim stručnjacima koji danas, pored finansijske sigurnosti, reaguju i na rad u okruženju koje doprinosi opštoj dobrobiti zajednice.

Pored svih prethodno nabrojanih prednosti u ovom trenutku tako neophodnog održivog liderstva, veliki broj kompanija se suočava sa poteškoćama u njenoj praktičnoj primeni. Razlozi su mnogobrojni, ali se, u načelu, svode na nedovoljno čvrstu inicijativu u sprovođenju preko potrebnih promena u kulturi i načinu poslovanja. Ipak, zahvaljujući sve većoj aktuelizaciji ove teme, primetni su pomaci u pozitivnom smeru. I tu se, opet, vraćamo na pitanje da li su trenutni naponi ka održivom razvoju dovoljni u sprečavanju sve češćih klimatskih nepogoda, a posledično i ekonomske krize. U svetu velikih inovacija koje svakodnevno menjaju i unapređuju naše živote neverovatno je da je odgovor na ovakvo pitanje i dalje neizvestan.

U svakom slučaju, ono što je izvesno jeste da će svako od nas u jednom trenutku imati priliku da se vine u svemir i odluči da pođe na put na susednu planetu. Ko zna, moguće je da će se tamo naći neke skrivene zalihe čistog vazduha, koji nam ovde, svakako, nedostaje! ■